

MAXSUS PSIXOLOGIYA

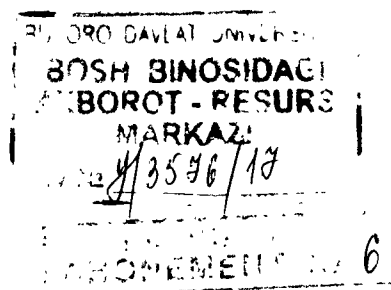
OLIGOFRENOPSIXOLOGIYA
SURDOPSIXOLOGIYA
LOGOPSIXOLOGIYA
TIFLOPSIXOLOGIYA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

L.R. Mo'minova, Sh.M. Amirsaidova, Z.N. Mamarajabova,
M.U. Xamidova, D.B. Yakubjanova, Z.M. Djalolova, N.Z. Abidova

MAXSUS PSIXOLOGIYA

*Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan oliy o'qub yurtlari
5141900 – Defektologiya (oligofrenopsixologiya, surdopsixologiya,
logopsixologiya, tiflopsixologiya) yo'nalishi talabalari uchun o'quv
qo'llanma sifatida tavsiya etilgan*

O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti
Toshkent – 2013

UO'K: 37.015.3(075)

KBK: 88.4

M 99

Mo'minova L.R.

M 99 Maxsus psixologiya: o'quv qo'llanma / L.R. Mo'minova, Sh.M. Amirsaidova, Z.N. Mamarajabova, M.U. Xamidova, D.B. Yakubjanova, Z.M. Djalolova, N.Z. Abidova; O'zbekiston Respublika'si Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2013. — 272 b.

UO'K: 37.015.3(075)

KBK: 88.4ya73

O'quv qo'llanma to'rt bo'limdan iborat, birinchi bo'limda oligofrenopsixologiya fanining umumiy masalalari, aqliy zaif bolalar rivojlanishi, shaxsni va shaxslararo munosabatlari, bilish jarayonlari, rivojlanishi, faoliyati xususiyatlari yoritib berilgan.

Ikkinchi bo'lim surdopsixologiya fanining umumiy masalalari, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilish jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, nutq turlari va nutqning rivojlanish xususiyatlari, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning faoliyat turlari, shuningdek, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsning o'ziga xos xususiyatlarini ochib bergan.

Uchinchi bo'limda logopsixologiya fanining nazariy va metodik asoslari, nutq kamchiliklari bo'lgan bolalarning bilish jarayonlari xususiyatlari, shaxs va shaxslararo munosabat rivojlanishi, motorika, faoliyat xususiyatlari ochib berilgan.

To'rtinchi bo'limda tiflopsixologiya fanining umumiy masalalari, tiflopsixologiya fanining predmeti, tiflopsixologiya fanining tarixi, maqsadi, vazifalari va metodlari, ko'r va zaif ko'ruvchi bolalarning ruhiy rivojlanish xususiyatlari, bilish jarayonlari, faoliyat xususiyatlari kabi ma'lumotlar berilgan

Taqrizchilar:

**G'.B. Shoumarov — «Maxsus ta'lim metodikalari» kafedrası prof.,
p.f.d.,**

M.F. Xakimova — dotsent, p.f.d.

ISBN 978-9943-391-63-5

© O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2013

SO'ZBOSHI

O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da ko'rsatilganidek, shaxsning har tomonlama uyg'un kamoloti va o'z qobiliyati hamda malakalarini ro'yobga chiqarishning sharoitlarini, samarali mexanizmlarini yaratish, eskirgan tafakkur va ijtimoiy xulq-atvor andozalarini o'zgartirish, respublikada amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy islohotlarning maqsadi va harakatlantiruvchi kuchdir. Bu hujjatlarda komil inson va barkamol shaxs tayyorlash masalalariga alohida urg'u berilgan.

Barkamol shaxsni tarbiyalashda ularning ruhiy jarayonlarining rivojlanishini, ayniqsa imkoniyati cheklangan alohida yordamga muhtoj bo'lgan bolalarning ruhiy jarayonlari xususiyatlarini bilish defektolog mutaxassislar uchun katta ahamiyatga ega. Shunga bog'liq ravishda biz tomondan tayyorlangan «Maxsus psixologiya» o'quv qo'llanmasi Pedagogika universitetining bakalavr — defektolog ixtisosligi o'quv rejasi asosida tuzilgan bo'lib, fan dasturi maqsad va vazifalari mazmunidan kelib chiqqan. Qo'llanmada maxsus psixologiya nazariyasi va amaliyoti o'z aksini topgan. Mazkur qo'llanmada so'nggi yillardagi darsliklar va qo'llanmalarda keltirilgan qator nazariy materiallardan foydalanilgan.

O'quv qo'llanma to'rt bo'limdan iborat bo'lib, birinchi bo'lim oligofrenopsixologiya deb nomlangan. Bunda fanning umumiy masalalari, oligofrenopsixologiya fanining predmeti, maqsadi, metodlari, fanning rivojlanish tarixi, Sharq mutafakkirlarining psixologik qarashlari berilgan. Aqli zaif o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari, shaxsi va shaxslararo munosabatlari, bilish jarayonlarining rivojlanish xususiyatlari yoritib berilgan.

Ikkinchi bo'lim surdopsixologiya deb nomlanib, ushbu fanning umumiy masalalari, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilish jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, nutq turlari va nutqining rivojlanish xususiyatlari, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning faoliyat turlari, shuningdek, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsining o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan.

Uchinchi bo'lim logopsixologiya deb nomlangan. Bu bo'limda fanning nazariy va metodologik asoslari, nutq kamchiliklarining

pedagogik-psixologik klassifikatsiyasi, nutqning rivojlanish qonuniyatlari, nutqida kamchiligi bo'lgan bolalarning bilish jarayonlari xususiyatlari, shaxs va shaxslararo munosabatlari rivojlanishi va faoliyat xususiyatlari ochib berilgan.

To'rtinchi bo'lim «Tiflopsixologiya» deb nomlangan. Ushbu fanining umumiy masalalari, ya'ni tiflopsixologiya fanining tarixi, tiflopsixologiya fanining predmeti, maqsadi, vazifalari va metodlari, ko'r va zaif ko'ruvchi bolalarning ruhiy rivojlanish xususiyatlari, bilish jarayonlari, faoliyat xususiyatlari kabi ma'lumotlar berilgan. Ushbu bo'limda taklif etilayotgan, Rossiya hamda xorij olimlari — tiflopsixologlari tadqiqotlari tahliliga asoslangan, materiallar ko'rish nuqsoniga ega bolalarning boy ichki olamini shakllantirish, ruhiy rivojlanishini kashf qilish, rang-barang axborotlarga to'la hayotga moslashtirish imkoniyatlarini ochib berish uchun zamin hozirlaydi.

O'quv qo'llanma defektologiya yo'nalishi talabalari, malaka oshirish va qayta tayyorlash kursi tinglovchilariga mo'ljallangan.

O'quv qo'llanma o'zbek tilida birinchi marta nashr qilinmoqda. Mazkur qo'llanma yuzasidan maorif xodimlari va mutaxassislar o'z fikr-mulohazalarini bildiradilar, degan umiddamiz. Bildirilgan fikr mulohazalar kelajakda o'quv qo'llanmani takomillashtirishga yordam beradi, deb o'ylaymiz.